

Centrum Badania Opinii Społecznej

ul. ŻURAWIA 4 skr. pt. 24

00-955 WARSZAWA 15

SEKRETARIAT: 28-37-04; 29-35-69

ZESPÓŁ REALIZACJI BADAŃ: 40-56-41

Telefon dyżurny 21-34-34

Telex: 816-436

BS/208/91/90

OPINIA SPOŁECZNA O POWSZECHNYM PODATKU DOCHODOWYM

Komunikat z badań

Warszawa, lipiec 1990 r.

Jednym z obszarów zainteresowań kolejnego sondażu CBOS¹ był planowany przez rząd powszechny podatek od dochodów osobistych ludności. Staraliśmy się przewidzieć, na tle ogólnego stosunku społeczeństwa do obowiązku płacenia podatków, odbiór społeczny zamierzonej polityki podatkowej.

1. Nastawienie społeczne do sprawy podatku powszechnego

Polityka podatkowa każdego państwa budzi kontrowersje wśród jego obywateli. Nasze społeczeństwo również ma szereg wątpliwości i zastrzeżeń do polityki rządu w tym zakresie². Opinie w kwestii obowiązku płacenia podatków są zróżnicowane. Połowa (50,6%) badanych uważa, że w wolnym, demokratycznym państwie wszyscy dorośli obywatele powinni być nim objęci, 37,5% jest przeciwnego zdania, a 11,8% nie ma opinii w tej kwestii.

Prawie powszechnie (83,8%) podzielają pogląd o obowiązku płacenia podatków inteligenci, trochę rzadziej właściciele prywatnych zakładów (76%), a więc osoby mające szerszą wiedzę bądź już przyzwyczajone do tego obowiązku. Nie zgadzają się natomiast z nim najczęściej robotnicy niewykwalifikowani (58,5%), osoby negujące program Balcerowicza (54,1%), źle oceniające rozwój sytuacji w Polsce (48,7%) oraz osiągające niskie dochody (tab. 1 aneksu).

Warto zwrócić uwagę, że opinie w sprawie podatków różnicują poglądy polityczne badanych. Deklarujący zapatrywania lewicowe rządu opowiadają się za podatkami (42,5%) niż deklarujący poglądy centrystyczne (51,8%) czy prawicowe (62%).

O ile w kwestii powinności podatkowej opinie pozytywne przeważają (o 13%) nad negatywnymi, to w przypadku zamiaru wprowadzenia powszechnego podatku dochodowego grupy opowiada-

---

¹ "Aktualne problemy i wydarzenia" (6) - sondaż zrealizowany w dniach 22-26.06.1990 r. na reprezentatywnej próbie dorosłej ludności Polski (N=1490).

² Zob. "Opinie o polityce rządu T. Mazowieckiego". Komunikat z badań CBOS, Warszawa, maj 1990 r.

jących się "za" i "przeciw" są równoliczne - 44,1 i 44,8% (13,0% wstrzymało się z zajęciem stanowiska). Realizacja rządowego zamierzenia z pewnością wywoła niezadowolone społeczne, zwłaszcza wśród pracowników handlu i usług, robotników, badanych nie aprobujących programu Balcerowicza, działalności rządu oraz deklarujących lewicowe poglądy. W środowiskach tych ponad połowa ankietowanych ustosunkowała się do niego negatywnie. W sprawie tej rząd może liczyć na poparcie inteligencji, pracujących na własny rachunek, dobrze sytuowanych materialnie oraz osób deklarujących poglądy prawicowe (tab. 2 aneksu).

Motywy wprowadzenia opodatkowania ludności są odczytywane następująco:

- rząd chce zdobyć środki na cele ogólnospołeczne (np. oświata, opiekę zdrowotną itp.) - 43,7% odpowiedzi;
- mieć fundusze na wydatki państwowe - 36,0%;
- ograniczyć nadmierne bogacenie się ludzi - 14,4%.

2. Skutki opodatkowania oraz zachowania podatkowe ludności

W świadomości badanych wprowadzenie powszechnego podatku dochodowego może mieć negatywny wpływ na sytuację materialną ludności. Prawie powszechna (80,2%) jest opinia, że realizacja tego zamierzenia spowoduje obniżenie dochodów ludności, w tym 32,5% respondentów liczy się ze znaczną obniżką. Najczęściej tak myślą robotnicy niewykwalifikowani (40,4%), osoby nie aprobujące działalności rządu (43,2%) oraz nie popierające programu Balcerowicza (45,8%). Za ledwie 13,9% ankietowanych jest przekonanych o braku związku planowanej operacji z warunkami materialnymi i uważa, że jest ona tylko jednym z elementów przechodzenia do gospodarki rynkowej. Opinie te występują stosunkowo często wśród respondentów z wyższym wykształceniem (25,4%) oraz pracujących na własny rachunek (26,1%; tab. 3 aneksu).

Zdaniem zdecydowanej większości respondentów (86,0%) ludzie będą próbowali zaniżyć swoje dochody, aby płacić mniejsze podatki, a tylko 9,1% sądzi, że będą podawać faktyczne dochody.

x

x

x

Planowane przez rząd wprowadzenie powszechnego podatku od dochodów osobistych ludności ma tyle samo zwolenników co przeciwników. Większość respondentów uważa, że operacja ta pogorszy i tak już trudną sytuację materialną rodzin. Można się więc liczyć ze znacznym niezadowoleniem społecznym.

ANEKS

Tabela 1

w procentach

Charakterystyka i postawy badanych	Odpowiedzi na pytanie: Czy zgadza się Pan(i) z opinią, że w wolnym demokratycznym państwie wszyscy dorośli obywatele powinni płacić podatki od swoich dochodów?				
	zdecydowanie tak	raczej tak	raczej nie	zdecydowanie nie	trudno powiedzieć
Ogółem	22,1	28,5	20,8	16,7	11,8
<u>Płeć</u>					
Mężczyźni	28,1	29,4	19,2	15,1	8,2
Kobiety	15,8	27,6	22,5	18,4	15,6
<u>Wiek</u>					
Do 29	17,8	22,2	27,0	20,0	13,0
30-39	22,0	29,4	19,4	16,6	12,5
40-49	24,2	32,3	19,3	15,3	8,9
50 lat i więcej	22,6	28,2	20,3	16,2	12,6
<u>Miejsce zamieszkania</u>					
Wieś	18,8	27,4	22,1	17,9	13,8
Miasto	24,2	29,2	20,0	16,0	10,5
<u>Wykształcenie</u>					
Podstawowe	16,0	27,1	22,2	19,5	15,2
Zasadnicze zawodowe	16,5	25,0	26,9	20,6	11,0
Średnie	26,1	31,1	16,6	14,9	11,2
Wyższe	47,2	34,6	14,2	1,6	2,4
<u>Grupa społeczno-zawodowa</u>					
Inteligencja	44,6	39,2	8,1	5,4	2,7
Pozostali umysłowi	25,2	34,4	19,3	12,8	8,3
Pracownicy handlu i usług	12,9	25,8	27,4	16,1	17,7
Robotnicy wykwalifikowani	19,9	27,5	23,7	19,5	9,3
Robotnicy do prac prostych	11,7	21,3	26,6	31,9	8,5
Rolnicy indywidualni	21,2	32,4	18,4	12,8	15,2
Prywatni właściciele	54,3	21,7	6,5	13,0	4,3
Emeryci i renciści	20,1	25,9	22,5	19,1	12,3
Pozostali niepracujący	16,4	24,3	23,8	16,9	18,5
<u>Dochód na osobę</u>					
Do 150 tys.zł	14,8	28,0	23,1	23,1	11,0
151-300	17,3	26,6	23,9	20,2	12,0
301-500	23,3	32,0	17,7	14,0	13,0
501-700	32,8	27,2	21,6	8,8	9,6
Powyżej 700 tys.zł	48,3	25,0	13,3	3,3	10,0
<u>Rozwój sytuacji w kraju</u>					
Dobry kierunek	30,8	32,0	18,3	11,3	7,7
Zły kierunek	14,8	25,0	24,8	23,9	11,6
Brak opinii	15,4	26,6	20,8	16,0	19,3
<u>Udział w wyborach samorządowych</u>					
Uczestniczył	26,9	31,1	18,1	13,7	10,2
Nie uczestniczył	16,1	25,3	24,0	20,7	13,9
<u>Ocena działalności rządu</u>					
Aprobata	26,2	31,6	18,6	13,4	10,2
Brak aprobaty	17,5	24,8	23,6	24,8	9,4
Brak opinii	13,1	22,3	25,5	17,9	21,1
<u>Stosunek do programu Balcerowicza</u>					
Poparcie	36,7	33,8	14,5	9,4	5,6
Brak poparcia	13,8	19,5	28,4	25,7	12,6
Brak opinii	13,2	28,7	22,5	18,5	17,2
<u>Poglądy polityczne</u>					
Lewicowe	22,8	19,7	22,8	23,6	11,0
Centrystyczne	20,9	30,9	20,4	16,4	11,3
Prawicowe	31,2	30,8	20,9	12,6	4,3

Tabela 2

w procentach

Charakterystyka i postawy badanych	Odpowiedzi na pytanie: Czy wprowadzenie od nowego roku powszechnego podatku od dochodów osobowych obywateli Pan(i):				
	zdecydowanie nie popiera	raczej nie popiera	raczej popiera	zdecydowanie popiera	trudno powiedzieć
Ogółem	16,3	27,9	20,9	22,0	13,0
<u>Płeć</u>					
Meżczyźni	21,0	30,6	19,8	19,0	9,5
Kobiety	11,3	25,1	22,0	25,0	16,5
<u>Wiek</u>					
Do 29	12,2	22,6	25,7	25,2	14,3
30-39	16,1	29,6	20,4	20,2	13,8
40-49	19,6	31,4	19,6	20,2	9,2
50 lat i więcej	16,1	26,7	20,1	23,0	14,1
<u>Miejsce zamieszkania</u>					
Wieś	13,1	26,1	22,1	23,7	15,0
Miasto	18,3	29,0	20,1	21,0	11,6
<u>Wykształcenie</u>					
Podstawowe	11,5	24,2	21,2	26,1	17,0
Zasadnicze zawodowe	11,8	24,9	27,1	23,8	12,3
Średnie	20,1	30,1	18,0	20,3	11,4
Wyższe	33,9	43,3	12,6	6,3	3,9
<u>Grupa społeczno-zawodowa</u>					
Inteligencja	32,4	45,9	6,8	9,5	5,4
Pozostali umysłowi	17,4	35,8	17,9	18,8	10,1
Pracownicy handlu i usług	6,5	21,0	33,9	24,2	14,5
Robotnicy wykwalifikowani	15,2	23,6	26,6	24,1	10,5
Robotnicy do prac prostych	11,7	21,3	25,5	35,1	6,4
Rolnicy indywidualni	15,2	33,2	18,4	16,8	16,4
Prywatni właściciele	47,8	23,9	8,7	10,9	8,7
Emeryci i renciści	14,7	22,9	21,2	26,3	15,0
Pozostali niepracujący	12,7	23,3	22,2	23,3	18,5
<u>Dochód na osobę</u>					
Do 150 tys. zł	7,1	31,9	22,5	26,4	12,1
151-300	13,2	23,9	21,8	29,0	12,1
301-500	17,3	30,1	21,7	15,9	15,0
501-700	26,4	29,6	20,0	12,0	12,0
Powyżej 700 tys. zł	33,3	31,7	6,7	15,0	13,3
<u>Rozwój sytuacji w kraju</u>					
Dobry kierunek	23,6	31,9	20,2	14,2	10,1
Zły kierunek	10,0	22,7	22,3	33,4	11,6
Brak opinii	10,7	26,8	20,6	22,4	19,5
<u>Udział w wyborach samorządowych</u>					
Uczestniczył	20,6	31,1	18,8	18,4	11,1
Nie uczestniczył	10,9	23,9	23,5	26,3	15,4
<u>Ocena działalności rządu</u>					
Aprobata	20,0	32,0	19,6	17,1	11,3
Brak aprobaty	12,0	20,5	24,1	32,2	11,1
Brak opinii	8,0	23,1	21,5	25,9	21,5
<u>Stosunek do programu Balcerowicza</u>					
Poparcie	29,3	35,4	16,8	11,9	6,5
Brak poparcia	8,1	18,5	24,5	37,3	11,6
Brak opinii	8,8	26,2	22,7	22,7	19,7
<u>Poglądy polityczne</u>					
Lewicowe	16,5	18,1	24,4	29,1	11,8
Centrystyczne	14,3	31,3	20,2	21,8	12,3
Prawicowe	26,9	28,1	21,3	17,4	6,3

Tabela 3

w procentach

Charakterystyka i postawy badanych	Odpowiedzi na pytanie: Czy, według Pana(i), wprowadzenie powszechnego podatku dochodowego:			
	znacznie obniży dochody ludności	nieco je obniży	nie będzie miało wpływu	trudno powiedzieć
Ogółem	32,5	47,7	13,9	5,9
<u>Płeć</u>				
Mężczyźni	28,5	47,9	17,9	5,7
Kobiety	36,7	47,4	9,7	6,2
<u>Wiek</u>				
Do 29	34,3	51,3	10,4	3,9
30-39	29,3	48,7	16,8	5,1
40-49	29,5	52,9	13,3	4,3
50 lat i więcej	36,1	41,9	13,6	8,3
<u>Miejsce zamieszkania</u>				
Wieś	37,9	46,9	10,5	4,7
Miasto	29,1	48,2	16,0	6,6
<u>Wykształcenie</u>				
Podstawowe	39,7	40,7	11,4	8,2
Zasadnicze zawodowe	32,6	53,4	9,9	4,1
Średnie	29,7	49,0	16,6	4,8
Wyższe	14,3	54,8	25,4	5,6
<u>Grupa społeczno-zawodowa</u>				
Inteligencja	17,8	56,2	19,2	6,8
Pozostali umysłowi	24,3	53,2	15,6	6,9
Pracownicy handlu i usług	35,5	48,4	8,1	8,1
Robotnicy wykwalifikowani	30,4	51,9	13,5	4,2
Robotnicy do prac prostych	40,4	44,7	9,6	5,3
Rolnicy indywidualni	36,0	47,2	11,2	5,6
Prywatni właściciele	21,7	45,7	26,1	6,5
Emeryci i renciści	36,3	41,4	14,4	7,9
Pozostali niepracujący	38,8	44,1	13,8	3,2
<u>Dochód na osobę</u>				
Do 150 tys. zł	36,3	47,8	12,6	3,3
151-300	37,6	44,6	13,2	4,6
301-500	30,0	48,4	13,6	8,0
501-700	22,4	57,6	15,2	4,8
Powyżej 700 tys. zł	23,3	50,0	16,7	10,0
<u>Rozwój sytuacji w kraju</u>				
Dobry kierunek	24,4	52,9	17,6	5,0
Zły kierunek	43,8	40,0	10,3	5,9
Brak opinii	33,6	47,4	11,5	7,6
<u>Udział w wyborach samorządowych</u>				
Uczestniczył	27,9	51,0	15,5	5,7
Nie uczestniczył	38,4	43,5	11,8	6,3
<u>Ocena działalności rządu</u>				
Aprobata	28,6	50,4	15,6	5,3
Brak aprobaty	43,2	41,4	10,0	5,4
Brak opinii	32,0	46,8	12,4	8,8
<u>Stosunek do programu Balcerowicza</u>				
Poparcie	22,1	52,2	20,7	5,1
Brak poparcia	45,8	38,0	11,1	5,1
Brak zdania	34,7	48,9	9,2	7,2
<u>Poglądy polityczne</u>				
Lewicowe	35,4	44,9	14,2	5,5
Centrystyczne	32,4	48,2	14,9	4,5
Prawicowe	26,5	53,8	15,0	4,7